

Tannhelsesekretærer og odontologisk lokalanestesi

§ 5 *Bruk av medhjelpere* i lov om helsepersonell står det, «Helsepersonell kan i sin virksomhet overlate bestemte oppgaver til annet personell hvis det er forsvarlig ut fra oppgavens art, personellens kvalifikasjoner og den oppfølging som gis. Medhjelpere er underlagt helsepersonells kontroll og tilsyn» (1).

Denne lovteksten gir i utgangspunktet tannleger lov til å overlate bestemte oppgaver i en odontologisk behandlingssituasjon til andre enn en tannlege med gyldig faglig autorisasjon, men hvor tannlegen skal overvåke denne behandlingen slik at den utføres på en måte som er i henhold til aksepterte retningslinjer.

Det finnes tannleger som tolker denne lovteksten på en slik måte at det er grunn til å stille spørsmål om denne delegasjonsmyndigheten utøves på en faglig forsvarlig måte. I vårt eksempel ønsker vi å stille et åpent spørsmål om tannlegers bruk av tannhelsesekretærer som setter injeksjoner med lokalanestesi på odontologiske pasienter. For selvstendig å kunne gi odontologisk lokalanestesi kreves det i dag en formell utdanning med spesifikke eksamensavsluttede fagmål innenfor emnet farmakologi. Denne er gitt i forbindelse med profesjonsutdanningen av tannleger og tannpleiere.

Profesjonsutdanningen gir både tannleger og tannpleiere en omfattende faglig bakgrunn på bachelor- eller masternivå som fører til en statlig autorisasjon som igjen tillater utøvelse av den helsefaglige profesjonen i Norge. Samtidig gir autorisasjonen ifølge lovverket disse yrkesutøvere rett til å rekvirere lokalanestesi, dvs. få utlevert lokalanestesi fra legemiddeldistributør inkludert apotek.

Retten til rekvirering av injiserbar lokalanestesi er imidlertid noe begrenset for tannpleiere hvor det står i Forskrift om rekvirering og utlevering av

legemidler fra apotek, § 2–8, *Tannpleieres rett til rekvirering*; «Tannpleier med norsk autorisasjon eller lisens og godkjent utdanning i bruk av injiserbare lokalanestetika kan i tillegg rekvirere følgende legemidler i den grad det er nødvendig for utøvelse av tannpleiervirksomheten: a) midler til lokal infiltrasjonsanestesi til odontologisk bruk etc.».

Det kreves altså en *spesifikk profesjonsutdanning på bachelor- eller masternivå* etter de gjeldende krav per i dag som i utgangspunktet automatisk tillater bruk av injiserbar lokalanestesi. Men det legges en begrensning i retten til tannpleieres rekvirering som tillater kun injiserbare lokalanestetika for *lokal infiltrasjon* (sic!). Dette betyr at tannpleiere tillates å rekvirere kun lokalanestesi som er godkjent for «odontologisk bruk» i felleskatalogen *til lokal infiltrasjon*. Et artig paradoks her er at alle de angjeldende lokalanestesimidlene kan brukes like godt til lokal infiltrasjon som til nerveblokader.

På bakgrunn av de krav som settes til en odontologisk profesjonsutdanning på bachelor- og mastergradsnivå hvor opplæring i lokalanestesi inngår, og lovverket som gjelder for disse profesjonene, synes det underlig at det utlyses kurs i lokalanestesi som er spesielt rettet mot tannhelsesekretærer (selv om kursansonsen meget smart også er vinklet mot etterutdanning eller kompetanseoppbygging av tannpleiere med gammel utdanningsordning). Vi har oppfattet at tannleger så bruker tannhelsesekretærer til både lokal infiltrasjon og nerveblokader selv om kursene som gis angivelig fokuserer kun på lokal infiltrasjon(3). Det synes ulogisk i forhold til lovverket at dette skjer. Dessuten er det meget vanskelig å se at den varierende utdanningsbakgrunn for tannhelsesekretærer gir grunnlag for at de skal gi injiserbare lokalaneste-

tika sammenlignet med profesjonsutdanningen til tannpleiere og tannleger.

Det er derimot ikke vanskelig å forstå hvorfor enkelte tannleger ønsker å delegere injeksjon av lokalanestesi til tannhelsesekretærer. Mange tannleger utøver sitt yrke i klinikker med flere klinikkrom. For å gjøre pasientflyten mer effektiv (og ikke minst inntjeningen større) avsluttes en pasient i et klinikkrom mens en ny pasient forberedes i et annet klinikkrom av tannhelsesekretær. En mer politisk holdning til spørsmålet om delegasjon av lokalanestesiprocedyrer er angivelig mangel på tannleger i distriktene. Man glemmer lett at mottak av pasient, tilrettelegging for behandler inkludert innhenting av standard pasientopplysninger er en ting. En ganske annen og mer alvorlig ting er iverksetting av behandlingstiltak med legemidler som i utgangspunktet krever kompetent pasienttilsyn. Inntjeningshensyn eller størrelsen på pasientflyten må aldri komme foran en kompetansebasert odontologisk pasientbehandling. De siste års avisoppslag med hensyn til tannlegebehandling burde tydelig vise betydningen av dette.

Kurs vinklet mot tannhelsesekretærer fortsetter, og nylig har de fleste tannleger mottatt epost om kurstilbud med avsender utenfor Norge. Dette aktualiserer følgende spørsmål; Omfatter delegasjonsmyndigheten i helsepersonelloven bruk av tannhelsesekretærer til å gi injiserbare lokalanestesimidler?

Svar på dette spørsmålet er faktisk allerede gitt. I brev til Det odontologiske fakultet, Universitetet i Oslo, datert 27.11.2012 fra Helsedirektoratet, Divisjon for primærhelsetjenester, etter spørsmål om enkelte tannlegers bruk av personell (tannhelsesekretærer) til å gi lokalanestesi til pasienter i forbindelse med tannbehandling konkluderes det med; « ... En vurdering av konkret sak er Helsetilsynets anliggende. Generelt

---

vil imidlertid Helsedirektoratet bemerke at de nødvendige kvalifikasjoner en slik oppgave krever i utgangspunktet vil være omfattende både med hensyn til medisinsk, farmakologisk og odontologisk kompetanse; herunder kunnskap om anatomi, anafylaktisk sjokk m.m. erfaring og dermed også den praktiske ferdigheten til generelt å arbeide

i munnhulen er i denne sammenheng også viktig».

Referanser

1. Lov om helsepersonell mv. (Helsepersonelloven). LOV-1999-07-02-64.
2. Forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek. FOR-1998-04-27-455.

3. Bergsland T. Anestesikurs for tannhelsesekretærer. Tannhelsesekretæren. 2013: nr. 2; 8-11.

*Lasse A. Skoglund, professor
E-post: lasses@odont.uio.no*

Henning Lygre, professor